

Voorwoord

In dit eerste deel van de *ART-History*-reeks leer je over de westerse kunst en cultuur van grofweg de elfde tot en met de veertiende eeuw. Je zult zien dat het leven, en dus ook de kunst, grotendeels in dienst stonden van het christelijke geloof. Hoe deze kunst eruitzag en aan welke voorschriften of ongeschreven regels ze moest voldoen, weet je ook na het doorwerken van deze uitgave. Afbeeldingen, filmpjes en geluidsfragmenten illustreren wat er in de tekst beschreven wordt. *Cultuur van de kerk* is chronologisch en per discipline geordend. In deze uitgave worden de disciplines bouwkunst, beeldende kunst, muziek, theater en dans behandeld. We beginnen met een algemene schets van het leven in de middeleeuwen. Iedere discipline eindigt met een kopje In het kort. Dit is een samenvatting waarbij we ook aandacht besteden aan de specificaties die horen bij het eindexamen (algemeen): kunst en religie; kunst en esthetica; kunstenaar en opdrachtgever; kunst als ambacht; kunst en vermaak; kunst, wetenschap en techniek; kunst intercultureel. Kernbegrippen en namen van belangrijke personen staan vetgedrukt, zodat ze meteen in het oog springen. Je vindt de begrippen terug in de [begrippenlijst](#). Personen staan in het [namenregister](#). Ook kun je in een [tijdlijn](#) de belangrijkste gebeurtenissen uit de middeleeuwen terugvinden. De informatie uit het [tekstblok](#) kun je toepassen bij de vragen van het [vragenblok](#).

Via de menubalk aan de linkerkant van je scherm kun je door de uitgave navigeren. Door op een afbeelding te klikken, kun je deze vergroten en volledig bekijken. Soms zie je pijltjes naast een afbeelding staan. Daarmee kun je een volgende afbeelding of filmpje bekijken terwijl je op dezelfde pagina blijft. Helemaal onderaan elke pagina kun je naar de vorige of volgende pagina doorklikken.

ART-History Cultuur van de kerk

in de 11^e t/m de 14^e eeuw

Online

- i** Voorwoord
- 2** **Tekstblok** >
- 3** Vragenblok >

Tekstblok

- Inleiding >
- 1 Algemeen** >
- 2-3 Bouwkunst >
- 4-5 Beeldende kunst >
- 6-7 Muziek >
- 8-9 Drama en dans >
- Epiloog
- Begrippenlijst
- Namenregister
- Tijdlijn >

1 Algemeen

- De kerk en de samenleving
- De standenmaatschappij** >
- Cultuur van de kerk >
- Kloosters en monniken >
- Invloed van buitenaf >
- In het kort

De standenmaatschappij

- Het feodale stelsel**
- De steden
- De gilden
- De gildestructuur
- Meester en meesteres
- De burgers
- De zwarte dood
- De opkomst van de universit...
- Opleidingen

i Voorwoord

2 **Tekstblok** >

3 Vragenblok >

Tekstblok

In dit tekstblok lees je over de ontwikkelingen in de kunst en cultuur van de elfde tot en met de veertiende eeuw. De hoofdstukken zijn chronologisch en per discipline geordend. Na een algemene schets van het leven in de middeleeuwen worden de disciplines bouwkunst, beeldende kunst, muziek, theater en dans behandeld. Vragen over de teksten vind je in het [vragenblok](#).

< Voorwoord

Inleiding >

i Voorwoord

2 Tekstblok >

3 Vragenblok >

Vragenblok

De informatie uit het **tekstblok** kun je toepassen bij de vragen van dit vragenblok.

i

2

3

Begrippenlijst

De begrippenlijst op deze pagina geeft een overzicht van de belangrijkste begrippen die in deze uitgave aan bod komen. Elk begrip linkt naar de pagina waarop je meer informatie vindt over dit begrip. Soms komt het begrip vaker voor, maar op de gelinkte pagina vind je de belangrijkste tekst over dit begrip.

Begrip	Discipline	Begrip	Discipline
a capella	muziek	flagellant	algemeen
abel spel	theater	fresco	beeldend
achtergrond	beeldend	geestelijke processie	dans
allegorie	theater	gelaatsuitdrukking	beeldend
altaar	bouwkunst	geometrische ordening	algemeen
altaarstuk	beeldend	georiënteerde ligging	bouwkunst
anachronisme	beeldend	gepolychromeerd	beeldend
anatomie	beeldend	getijdenboek	beeldend

Begrip	Discipline	Begrip	Discipline
liturgisch drama	theater	reguliere geestelijke	algemeen
Lucas	algemeen	reidans	dans
luchtboog	bouwkunst	reliëf	algemeen
maaswerk	bouwkunst	relikwie	algemeen
madrigaal	muziek	responsoriaal	muziek
mansione	theater	responsorium	muziek
Marcus	algemeen	retabel	beeldend
Mattheus	algemeen	ritme	muziek
melismatisch	muziek	romaans	algemeen
melodie	muziek	rondboog	bouwkunst
memento mori	dans	rondedans	dans

i

2

3

Namenregister

De index op deze pagina geeft een overzicht van de belangrijkste personen die in deze uitgave aan bod komen. Elke naam linkt naar de pagina waarop je meer informatie vindt over die persoon of personen. Soms komt de persoon of komen de personen vaker voor, maar op de gelinkte pagina vind je de belangrijkste tekst over deze persoon of personen.

Naam	Discipline
Alfonso X, koning van Spanje	algemeen
Arezzo, Guido van	muziek
Assisi, Clara van	algemeen
Assisi, Franciscus van	algemeen
Augustinus	muziek
Berry, hertog van	beeldend
Bingen, Hildegard von	muziek
Bondone, Giotto di	beeldend
Bosch, Jeroen	beeldend
Brunelleschi, Filippo	bouwkunst
Chaucer, Geoffrey	muziek

i

2

3

Vroege middeleeuwen (tot het jaar 1000)

De vroege middeleeuwen worden gekenmerkt door de bevolkingsafname in West-Europa en de versmelting van de Romeins-Griekse en Germaans-Keltische culturen.

325	Eerste concilie van Nicea, de naam katholieke kerk wordt voor het eerst gebruikt
476	Val van het West-Romeinse Rijk, de laatste keizer is afgezet
496	Clovis I, de eerste koning van de Franken (later Frankrijk), bekeert zich tot het christendom
529	Stichting van de eerste kloosterorde door Benedictus van Nursia
ca. 540-604	Paus Gregorius zorgt voor het samenbrengen en ordenen van de kerkelijke gezangen
542	De pest komt voor het eerst voor in Constantinopel, de eerste pestepidemie duurt tot het midden van de achtste eeuw
ca. 570-632	De profeet Mohammed wordt in circa 570 geboren, hij is de grondlegger van het islamitische geloof en wordt gezien als de profeet en boodschapper van God
711	De Moren veroveren Gibraltar en later Spanje
732	Slag bij Poitiers, Karel Martel stopt de opmars van de Moren
800	Karel de Grote wordt gekroond tot keizer van het Heilige Romeinse Rijk
800-900	Onstaan van polyfonie
ca. 814	Het eerste planctus wordt geschreven ter gelegenheid van de dood van Karel de Grote
820	Bouw kloostercomplex Sankt-Gallen
	Einde van het iconoclasme in de katholieke kerk. Christus en andere heil-